

LIBRIS

We know
books

REVISTA DE DREPTUL FAMILIEI

1/2024

UNIVERSUL JURIDIC

Indexări internaționale

STUDII

Alin-Ioan Axente , <i>Societatea înființată de către un soț cu aporturi neconsimțite de către celălalt soț. Nulitatea societății, daune-interese și alte soluții practice</i>	19
Javier Carrascosa González , <i>Sustracción internacional de menores: custodia no ejercida de hecho y traslado consentido del menor de un país a otro en el Convenio de la Haya de 25 octubre 1980 y en la jurisprudencia (Răpirea internațională a copilului de către unul dintre părinți: custodia neexercitată în fapt și transferul consimțit al minorului dintr-o țară în alta în Convenția de la Haga din 25 octombrie 1980 și în jurisprudența spaniolă)</i>	90
Cristiana-Mihaela Crăciunescu , <i>Câteva considerații privind respectarea interesului superior al copilului în stabilirea filiației</i>	106
Aníbal Guzmán Ávalos, Eric Morales Reyes , <i>La filiación en Veracruz: torpeza legislativa (Filiația în Veracruz: eroare legislativă)</i>	123
Lucia Irinescu , <i>Custodia animalului de companie în cazul desfacerii căsătoriei</i>	141
Bogdan Dumitru Moloman , <i>Un scurt periplu prin dreptul ibero-american – desfacerea căsătoriei din perspectiva dreptului spaniol, argentinian și mexican</i>	169
Ioan Ilieș Neamț , <i>I see you. Sau despre ascultarea copilului în procedurile administrative și judiciare care-l privesc, cu un accent pe procedura divorțului</i>	198
Michele Sesta , <i>Il diritto di famiglia in Italia: mezzo secolo di riforme (Dreptul familiei în Italia: jumătate de secol de reforme)</i>	270
Ioan-Flavius Stanca , <i>Aspecte generale cu privire la tehnologia Smart Contract și starea de minoritate</i>	298
Iulia-Maria Stanca , <i>Munca în gospodărie prin prisma participării la achiziții: un artificiu pentru menținerea echilibrului patrimonial dintre soți?</i>	324

JURISPRUDENȚĂ REZUMATĂ ȘI COMENTATĂ

<i>Admisibilitatea cererii de atribuire la divorț a beneficiului locuinței familiei în lipsa unei cereri de partaj (cu comentariu de Ioan Ilieș Neamț)</i>	343
<i>Posibilitatea suplînirii consimțământului unuia dintre părinți de către instanța de tutelă (cu comentariu de Ioan Ilieș Neamț)</i>	361
<i>Exercitarea autorității părintești în mod exclusiv de către tată. Ordonanță președințială (în rezumat de Bogdan Dumitru Moloman)</i>	373
<i>Neconstituționalitate. Reprezentarea părinților firești prin curator special, în procedura deschiderii adopției, în ipoteza în care nu pot fi găsiți (în rezumat de Bogdan Dumitru Moloman)</i>	377
<i>Decăderea din exercițiul drepturilor părintești. Calitate procesuală activă. Autoritatea tutelară. Constituționalitate (în rezumat de Bogdan Dumitru Moloman)</i>	385

Otilia Calmuschi, *Unele probleme actuale în legătură cu domiciliul soților*..... 391

RECENZII

Cristina Codruța Hageanu, *Dreptul familiei*, ediția a 3-a, revizuită și adăugită,
Editura Hamangiu, București, 2023, 528 pag. (**Bogdan Dumitru
Moloman**)..... 403

EVENIMENT 409

LBRIS

We know
books

STUDII

SOCIETATEA ÎNFIINȚATĂ DE CĂTRE UN SOȚ CU APORTURI NECONSIMȚITE DE CĂTRE CELĂLALT SOȚ. NULITATEA SOCIETĂȚII, DAUNE-INTERESE ȘI ALTE SOLUȚII PRACTICE*

Alin-Ioan AXENTE**

REZUMAT

Înființarea de către un soț a unei societăți comerciale cu aporturi neconsimțite de către celălalt soț poate genera situații litigioase extrem de complicate, soții având la îndemână multiple opțiuni pentru protejarea drepturilor lor patrimoniale.

Anularea societății comerciale și lichidarea acesteia pentru nerespectarea regulilor din materia regimurilor matrimoniale apar ca un demers aproape imposibil, fiind instituite multiple filtre legale și judiciare pe parcursul cărora se pot aplica mecanisme de asanare a nulității și de salvare a persoanei juridice înseși care, astfel, nu este decât în mod limitat expusă conflictelor familiale ale fondatorului său.

În raporturile dintre soți, soțul vătămat are, în foarte multe ipoteze, opțiunea anulării actului de subscriere și vărsare a aportului încheiat fără consimțământul său, acțiunea fiind, în toate cazurile, una ce are natura juridică a acțiunii în declararea nulității relative. În cazurile în care soțul alege să nu exercite acțiunea în anulare sau în cazurile în care nici măcar nu are această opțiune, legiuitorul a recunoscut soțului prejudiciat accesul la o acțiune în daune-interese în cadrul căreia soțul care a săvârșit fapta delictuală urmează să răspundă pentru toate prejudiciile încercate în baza celei mai ușoare culpe, întrucât acesta a acționat în calitate de profesionist.

În fine, legiuitorul de dreptul familiei a instituit o serie importantă de alte mecanisme de (re)echilibrare patrimonială a soților, atât în cazul regimurilor matrimoniale de separație, cât și în cazul regimurilor matrimoniale de comunitate, mecanisme care pot culmina chiar cu pierderea de către soțul asociat a întregului pachet sau a unei părți din titlurile de valoare deținute în companie, astfel încât niciunul dintre soți să nu fie lipsit de protecție juridică în situația utilizării neautorizate a bunurilor sale, după cum nici nu s-a permis îmbogățirea nejustificată a acestuia pe seama valorii generate prin munca efectivă a celuilalt soț în interiorul unei companii.

Cuvinte-cheie: nulitatea societății comerciale, daune-interese, titluri de valoare, regimuri matrimoniale, partaj.

---

* Prezentul articol are la bază prelegerea cu același titlu susținută în cadrul Conferinței [Inter]naționale de Drept Civil. Familia, ed. a VI-a, organizată în datele de 10 și 11 noiembrie 2023 de către Revista de Dreptul Familiei, în parteneriat cu Facultatea de Drept a Universității București, și pornește de la o serie de realități pe care activitatea judiciară, dar și practica notarială trebuie să le gestioneze.

** Doctorand în cadrul Școlii Doctorale a Facultății de Drept din cadrul Universității București; avocat în Baroul București, Asociat coordonator al „Axente, Ștefănescu S.P.A.R.L.”. E-mail: alin.axente@axente-stefanescu.com.

ENTREPRISE CRÉÉE PAR L'UN DES CONJOINTS AVEC DES CONTRIBUTIONS NON CONSENTIES PAR L'AUTRE CONJOINT. NULLITÉ DES SOCIÉTÉS, DOMMAGES ET INTÉRÊTS ET AUTRES SOLUTIONS PRATIQUES

RÉSUMÉ

La création d'une société commerciale par un conjoint avec des apports non consentis par l'autre conjoint peut générer des situations litigieuses extrêmement compliquées, les conjoints ayant plusieurs options à leur disposition pour protéger leurs droits patrimoniaux.

L'annulation de la société commerciale et sa liquidation pour non-respect des règles en matière de régimes matrimoniaux semblent être une démarche presque impossible, étant donné que plusieurs filtres juridiques et judiciaires sont mis en place au cours desquels des mécanismes de rectification de la nullité et de préservation de la personne morale elle-même peuvent être appliqués, limitant ainsi son exposition aux conflits familiaux du fondateur.

Dans les relations entre époux, le conjoint lésé a dans de nombreux cas l'option d'annuler l'acte de souscription et de versement de l'apport conclu sans son consentement, l'action ayant dans tous les cas une nature juridique d'action en déclaration de nullité relative. Dans les cas où le conjoint choisit de ne pas exercer l'action en annulation ou dans les cas où il n'a même pas cette option, le législateur a reconnu au conjoint lésé l'accès à une action en dommages-intérêts dans le cadre de laquelle le conjoint ayant commis l'acte délictuel devra répondre de tous les préjudices subis et de la moindre faute puisqu'il a agi en tant que professionnel.

Enfin, le législateur en droit de la famille a institué toute une série d'autres mécanismes de rééquilibrage patrimonial des époux, que ce soit dans le cadre des régimes matrimoniaux de séparation ou de communauté, des mécanismes pouvant même aboutir à la perte par le conjoint associé de l'ensemble du paquet d'actions ou d'une partie des titres de valeur détenus dans l'entreprise, de sorte que aucun des conjoints ne soit privé de protection juridique en cas d'utilisation non autorisée de ses biens, et qu'il ne soit pas permis non plus de s'enrichir de manière injustifiée au détriment de la valeur générée par le travail effectif de l'autre conjoint au sein de l'entreprise.

Mots-clés: nullité de la société commerciale, dommages-intérêts, titres de valeur, régimes matrimoniaux, partage.

COMPANY SET UP BY ONE SPOUSE WITH NON-CONSENSUAL CONTRIBUTIONS BY THE OTHER SPOUSE. CORPORATE NULLITY, DAMAGES AND OTHER PRACTICAL SOLUTIONS

ABSTRACT

The establishment of a company by one spouse with contributions that were not consented by the other spouse can lead to extremely complicated litigious situations, with spouses having multiple options available to protect their patrimonial rights.

The nullity of the company and its liquidation for not complying with the rules regarding matrimonial regimes is almost impossible, as there are multiple legal and judicial filters in place where mechanisms to rectify nullity and save the legal entity itself can be applied, thus limiting the exposure of the company to the familial conflicts of its founder.

In spousal relationships, the injured spouse often has the option to annul the subscription and contribution act concluded without their consent, with such action always having the legal nature of an action to declare relative nullity. In cases where the spouse chooses not to exercise the annulment action or where they do not have this option at all, the legislator has recognized the injured spouse's

access to a damages action, where the offending spouse is liable for all damages suffered and for the slightest fault considering they acted as a professional.

Finally, family law legislators have instituted a significant series of other mechanisms for the patrimonial (re)balancing of spouses, both in cases of separation matrimonial regimes and community matrimonial regimes. These mechanisms can even lead to the spouse losing the entire package or a portion of the securities held in the company, thus ensuring that neither spouse is deprived of legal protection in cases of unauthorized use of their assets and preventing unjustified enrichment at the expense of the value generated by the other spouse's actual work within a company.

Keywords: nullity of the company, damages, securities, matrimonial regimes, division of assets.

Cuprins

1. Introducere.....	22
2. Nulitatea societății înființate de către un soț cu aporturi neconsimțite și de către celălalt soț.....	26
2.1. Premise.....	26
2.2. Cazurile de nulitate a actului prin care este aportat un bun în timpul regimului matrimonial al soților sub sancțiunea nulității prevăzute pentru lipsa consimțământului celuilalt soț.....	27
2.3. Receptarea, în materia nulității actelor constitutive ale societăților comerciale, a cauzelor de nulitate specifice dreptului familiei.....	30
2.4. Problematika anulării societății comerciale ca urmare a nulității actului constitutiv al acesteia pentru aportarea neautorizată a unor bunuri în raport cu care legislația familiei impune obligativitatea consimțământului ambilor soți.....	32
2.5. Concluzie.....	36
3. Daunele-interese – opțiune a soțului al cărui consimțământ nu a fost obținut cu ocazia subscrierii sau a vărsării aportului la capitalul social al unei societăți comerciale.....	37
4. Regimurile de separație de bunuri și revendicarea titlurilor de valoare de către soțul ale cărui bunuri au fost utilizate în mod neautorizat în vederea înființării unei societăți comerciale.....	38
4.1. Art. 363 alin. (2) C. civ. și posibilitatea legală a unui soț de a revendica titlurile de valoare aflate în proprietatea celuilalt soț.....	38
4.2. Exemple de situații concrete care permit invocarea de către un soț a drepturilor prevăzute de art. 363 alin. (2) C. civ.	40
4.3. Dreptul potestativ reglementat de dispozițiile art. 363 alin. (2) C. civ. și posibilitatea exercitării acestuia în raport cu dobândirea de către terți a unor drepturi asupra acțiunilor sau părților sociale. Imprescriptibilitatea dreptului de opțiune.....	44
4.4. Prescripția extinctivă a drepturilor ce fac obiectul opțiunilor reglementate de dispozițiile art. 363 alin. (2) C. civ.	50
4.5. Mecanismele juridice și hotărârile judecătorești care produc efectul translativ de proprietate asupra acțiunilor/părților sociale pe baza exercitării opțiunii art. 363 alin. (2) C. civ.	52
4.6. Dobândirea proprietății asupra părților sociale sau a acțiunilor în temeiul art. 363 alin. (2) C. civ., în cadrul societăților cu un accentuat caracter personal al asocierii.....	54
4.7. Înstrăinarea titlurilor de valoare de către soțul acționar/asociat ulterior exercitării, de către celălalt soț, a dreptului de a reclama proprietatea asupra acestora în temeiul art. 363 alin. (2) C. civ., dar anterior epuizării formalităților de înregistrare în registrul comerțului.....	56

4.8. Caracterul exclusiv al opțiunilor expres prevăzute de lege pentru titularul drepturilor reglementate de art. 363 alin. (2) C. civ.	57
5. Regimurile de separație de bunuri și mecanismele legale care permit (re)echilibrarea patrimonială a celor doi soți în cazul revendicării titlurilor de valoare de către unul dintre soți în temeiul art. 363 alin. (2) C. civ.	58
5.1. Art. 328 C. civ. – potențialul remediu legal al soțului care pierde proprietatea acțiunilor sau părților sociale prin exercitarea, de către celălalt soț, a dreptului prevăzut de art. 363 alin. (2) C. civ.	58
5.2. Art. 328 C. civ. și controversa considerării normei ca o aplicație a îmbogățirii fără justă cauză.....	61
5.3. Art. 328 C. civ. – temei juridic pentru indemnizarea soțului care pierde proprietatea părților sociale sau a acțiunilor în temeiul art. 363 alin. (2) C. civ.	66
5.4. Compatibilitatea mecanismului instituit prin art. 328 C. civ. cu regimul matrimonial al participării la achiziții.....	72
6. Regimurile de comunitate – proprietatea asupra titlurilor de valoare obținute prin aporturi neconsimțite de către celălalt soț și mecanismele juridice de (re)echilibrare a patrimoniilor soților cu ocazia lichidării regimului matrimonial și a partajului.....	79
6.1. Absența unei reglementări în materia regimurilor de comunitate a consecințelor folosirii și dispoziției de către un soț cu privire la bunurile celuilalt soț.....	79
6.2. Proprietatea asupra titlurilor de valoare și soțul care nu are calitatea de asociat sau acționar.....	80
6.3. Exercitarea de către soți a drepturilor rezultate din aportarea neautorizată a unor bunuri la capitalul social al unei societăți comerciale.....	82
6.4. Concluzia secțiunii.....	86
7. Concluzie.....	87
Bibliografie.....	87

1. Introducere

Într-o economie în continuă expansiune, participații la activitatea comercială cunosc acumulări de capital din ce în ce mai importante. Efervescenta în economia națională a oamenilor de afaceri români, resortisanți ai altor state membre ale Uniunii Europene sau chiar străini, se face, în cvasitotalitatea situațiilor, prin vehicule specializate, și nu *proprio nomine*, sens în care ne gândim că aceste vehicule specializate se întrupează juridic în variatele forme societare reglementate de către Legea societăților nr. 31/1990¹, dar nu numai. Or, formele societare² care au

¹ Republicată în M. Of. nr. 1066 din 17 noiembrie 2004, cu modificările ulterioare.

² Notă: prezentul articol se limitează la natura și regimul juridic ale părților sociale emise de o societate comercială cu răspundere limitată, respectiv ale acțiunilor emise de o societate pe acțiuni din rațiuni ce țin, pe de o parte, de simplul fapt că acestea sunt formele societare în raport cu care sunt organizate aproape toate societățile comerciale din România în prezent și, pe de altă parte, din rațiuni ce țin de suplețea și lejeritatea parcurgerii tematicii supuse analizei. Abordarea exhaustivă a particularităților referitoare la părțile de interes sau la formele juridice ale altor tipuri de persoane juridice care permit exploatarea unei întreprinderi ar fi îngreunat parcurgerea și asimilarea viziunii propuse.

generat plus-valoare pentru oamenii de afaceri sunt ele însele atrase și afectate în mod inevitabil de crizele familiale ale oamenilor de afaceri care le controlează.

Nu de puține ori, specialiștii și cercetătorii științei dreptului sunt chemați să investigheze și să propună soluții practice pentru delimitarea drepturilor soților, dintre care cel puțin unul este un om de afaceri, atunci când o criză familială acută se instalează, situație care, în cele din urmă, conduce la o lichidare a regimului matrimonial al acestora. Desigur, crizele pot privi și lichidarea regimului matrimonial între moștenitorii omului de afaceri încetat din viață, mecanismele legale aflate la dispoziția părților litigante fiind aceleași.

Or, în aceste cazuri, drepturile soților asupra vehiculului comercial înființat³ pe parcursul căsătoriei generează controverse și pretenții cel puțin la fel de pătimașe ca încleștările personal-nepatrimoniale accesorii divorțului, dintre care amintim stabilirea locuinței copiilor rezultați din căsătorie, programul de menținere a legăturilor personale cu minorii al părintelui separat de copiii rezultați din căsătorie sau aspectele patrimoniale legate de modalitatea de stabilire și executare a obligației legale de întreținere de către părintele separat de copiii săi minori.

De altfel, nu de puține ori, în contextul negocierilor soților aflați în procesul de disoluție a căsătoriei se utilizează presiunea patrimonială a pretențiilor asupra afacerilor dezvoltate pe parcursul căsătoriei pentru a obține concesi de natură personal-nepatrimonială sau chiar avantaje patrimoniale într-o negociere la pachet.

Aceste situații generează o tensiune lăuntrică injustă pentru soțul (eventual și părintele) care are și calitatea de om de afaceri și care a întemeiat o companie de succes. Acesta este obligat, în multe situații concrete, să accepte concesi inechitabile doar pentru a pune capăt consecințelor divorțului asupra activității normale a companiei. Este bine-cunoscut faptul că persistența unor litigii îndelungate în legătură cu controlul și managementul unei companii afectează credibilitatea și poziția acesteia pe piață și poate chiar periclita existența companiei.

Spunem că această tensiune funcționează doar în forul lăuntric al soțului care are calitatea de om de afaceri pentru că, în ceea ce privește aspectele esențialmente familiale ale disoluției căsătoriei (precum locuința vremelnică a minorilor rezultați din căsătorie, stabilirea întinderii și modalități de executare a obligației legale de întreținere a acestora de către părinți), detensionarea raporturilor dintre soți sub aceste aspecte se produce într-un orizont de timp relativ previzibil, prin intervenția rapidă a instanței de tutelă în procedura ordonanței președințiale. Oricât de nemulțumiți ar fi soții de măsurile dispuse pe calea ordonanței președințiale, existența unui set de reguli previzibile pentru durata procesului de divorț reprezintă un mare câștig, deopotrivă din perspectivă psihologică (sub rezerva respectării acestor reguli), dar și din perspectiva anticipării unui cadru general viitor al raporturilor dintre membrii familiei.

³ Notă: chiar dacă pe parcursul analizei ne vom limita, din rațiuni stilistice, la enunțarea ipotezei înființării unei societăți comerciale, este de la sine înțeles că dobândirea unor acțiuni sau părți sociale emise de o societate comercială pe parcursul existenței acesteia și prin aporturi neconsimțite de către celălalt soț va conduce la aceleași soluții juridice.

Din păcate, în ceea ce privește companiile întemeiate de către unul dintre soți în timpul căsătoriei, șarja lansată de către celălalt soț poate influența negativ însăși existența companiei. Perspectiva ținerii acestor companii ca „ostatică” într-un proces de lichidare a regimului matrimonial poate influența credibilitatea companiei în fața partenerilor comerciali, posibilitatea de asigurare a finanțărilor și chiar de executare a obligațiilor asumate în raport cu partenerii comerciali. Or, pentru aceste considerente, soțul care este un om de afaceri aflat în cursul sau în iminența unui proces de divorț și/sau de lichidare a regimului matrimonial, experimentează o presiune adițională, de a identifica soluții familiale urgente care să nu pună în pericol însăși existența companiei.

În mod corelativ, soțul neimplicat sau implicat nesemnificativ în viața companiilor înțelege inevitabil pârghia pe care o are la îndemână și va forța obținerea unor câștiguri maximale, indiferent dacă ar fi de natură patrimonială sau nepatrimonială, în contextul divorțului sau cel puțin al lichidării regimului matrimonial. Acesta va accepta să abandoneze pretențiile juste sau injuste vătămătoare pentru companii doar în ipoteza în care îi sunt satisfăcute obiectivele principale, precum compensații financiare, negocierea unei cote de contribuție la dobândirea bunurilor comune superioare celei care ar fi putut fi obținute pe cale judiciară sau, în cazuri extreme, determinarea părintelui om de afaceri să accepte concesiuni injuste în ceea ce privește drepturile personal-nepatrimoniale în relația cu copiii rezultați din căsătorie.

Este adevărat că instanțele de tutelă sunt în mod constant chemate să dezlege acest tip de probleme și, pe baza cercetărilor jurisprudențiale întreprinse, putem afirma că, în majoritatea situațiilor, înțelepciunea triumfă, iar instanțele pronunță soluții echitabile în raport cu faptele prezentate și probate în fața acestora. Cu toate acestea, materiile specifice dreptului familiei permit o largă marjă de negociere. Astfel, pe lângă practica judiciară, există o amplă zonă imposibil de documentat a tacticilor de negociere și a presiunilor exercitate prin mijloace indirecte în vederea atingerii unor obiective mai mult sau mai puțin echitabile.

Pe de altă parte, dincolo de ceea ce poate fi în mod general considerat ca echitabil cu privire la modalitatea de lichidare a unui regim matrimonial în timpul căruia s-a acumulat capital pe baza activității comerciale desfășurate de către unul dintre soți, credem că se impune și verificarea existenței sau nu a unor algoritmi legali care să fundamenteze legal hotărârile pronunțate în asemenea situații și să sprijine predictibilitatea unui deznodământ, chiar întârziat, în cazul în care soții în curs de divorț și/sau de lichidare a regimului matrimonial nu se pot pune de acord.

În consecință, vom proceda în continuare la identificarea unor exemple de situații tensionate în legătură cu pretențiile unuia dintre soți asupra companiilor înființate de către celălalt soț pe parcursul regimului matrimonial, propunându-ne să verificăm zona de contact între salvagardarea intereselor societare și respectarea drepturilor fiecăruia dintre soți asupra sau în legătură cu compania și beneficiile generate de aceasta.

Întrucât prevederile art. 349 C. civ. reprezintă în sine un reper normativ extrem de important, care tranșează, în afara oricărei dezbateri, atât natura acțiunilor sau părților sociale dobândite în timpul unui regim matrimonial de comunitate, cât și puterile soților asupra acestor titluri de valoare, credem că deja există o bogată literatură care a abordat problematica specifică acestei norme⁴.

În mod asemănător, față de proclamata deja cvasi-absență a unui regim matrimonial în cazul regimurilor de separație, nimic nu apare a fi mai manifest decât faptul că toate bunurile dobândite de către o persoană căsătorită sub un regim matrimonial de separație de bunuri este proprietara titlurilor de valoare dobândite și exercită în nume propriu prerogativele conferite de către aceste titluri de valoare.

De aceea, atât în cazul regimurilor matrimoniale de comunitate, cât și în cazul regimurilor matrimoniale de separație de bunuri, aplicarea algoritmilor legali unanim acceptați nu ar trebui să conducă la controverse semnificative. Realitatea este însă diferită de claritatea obiectivelor avute în vedere de către legiuitor. Complexitatea raporturilor interumane și, în mod particular, a raporturilor dintre soți generează în concret premise diferite de tabloul juridic ideal. În vreme ce ideile sunt reci și clare, raporturile soților sunt emanații ale esenței relației dintre aceștia și nu sunt niciodată nici reci, nici clare... sunt pătimașe, sunt bazate pe decizii adoptate preponderent emoțional, și nu rațional, și, mai întotdeauna, sunt aproape imposibil de probat.

Apreciem că folosirea autorizată (*i.e.* cu acordul acestuia) a bunurilor celui alt soț, inclusiv a bunurilor comune în cadrul unor regimuri matrimoniale de comunitate, nu este una problematică. Folosirea autorizată presupune ori existența acordului neîndoielnic al celui alt soț, caz în care devin incidente prevederile art. 349 C. civ., ori existența unui act juridic premergător și distinct încheiat între soți ca manifestare a libertății acestora de a contracta chiar între ei, conform art. 317 alin. (1) C. civ., iar acest act juridic poate fi un împrumut, o vânzare, un mandat fără reprezentare etc. Așadar, toate aceste ipoteze își găsesc, într-un fel sau altul, soluții relativ previzibile în urma raporturilor generate pe baza acordurilor de voință ale soților.

În schimb, folosirea neautorizată de bunuri aparținând celui alt soț, fie acestea bunuri proprii sau proprietate exclusivă, fie bunuri comune ale soților, în vederea dobândirii de acțiuni sau părți sociale, ridică probleme extrem de delicate în contextul disoluției căsătoriei și al lichidării inevitabile a regimului matrimonial. Algoritmii legali de stabilire a naturii acțiunilor sau părților sociale deținute de către oricare dintre soți în cadrul unei societăți comerciale, precum și toate etapele

⁴ C. NICOLESCU, „Gestiunea bunurilor comune ale soților în sistemul Codului civil român – continuitate sau reformă?”, (2013) 5 *Revista Română de Drept Privat* 130, pp. 130-145; L.M. TEC, „Observații privind aplicarea dispozițiilor art. 349 C. civ. în materia societăților comerciale reglementate de Legea nr. 31/1990”, (2013) 2 *Revista Română de Drept al Afacerilor* 35, pp. 35-47; S.V. BODU, „Aporturile sociale – partea a II-a”, (2017) 2 *Revista Română de Drept al Afacerilor* 21, pp. 21-58.

subsecvente ale raționamentului specific lichidării regimului matrimonial și partajului pot fi fundamental deturnate prin dovedirea de către un soț a faptului că celălalt soț a dobândit în mod neautorizat acțiunile sau părțile sociale al căror titular se revendică a fi.

Pentru aceste considerente, ne propunem în continuare să investigăm posibilitățile legale ale soțului ale cărui bunuri au fost utilizate în mod neautorizat, care permit o maximizare a intereselor patrimoniale, precum și, în mod complementar, modalitățile în care soțul care a înființat o companie chiar și cu utilizarea neautorizată a bunurilor soțului său se poate apăra cu succes sau, cel puțin, poate bloca parțial pretențiile celuilalt soț.

Vom începe prin a aborda cu prioritate soluțiile legale enunțate ca remedii pentru folosirea neautorizată a unor bunuri ale soților, urmărind în ce măsură acestea se aplică în contextul specific dreptului societar. Ne gândim astfel la nulitatea societății sau măcar a actului de subscriere și vărsare a aportului (secțiunea 2), respectiv la cadrul general al obținerii de daune-interese de către soțul prejudiciat de la celălalt soț (secțiunea 3).

Ulterior, vom cerceta mecanismele din materia regimurilor matrimoniale care au ca scop (re)echilibrarea echitabilă a patrimoniilor soților, vom urmări în ce măsură acestea pot conduce la preluarea de către celălalt soț, în tot sau în parte, a părților sociale sau acțiunilor deținute de soțul fondator, respectiv în ce măsură celălalt soț se poate apăra cu succes în eventualitatea unor astfel de încercări. În final, vom vedea și cum se determină cota de contribuție la dobândirea bunurilor comune în cazul în care unul dintre soți se implică în viața unei societăți comerciale (secțiunile 4-6).

2. Nulitatea societății înființate de către un soț cu aporturi neconsimțite și de către celălalt soț

2.1. Premise

Orice discuție despre nulitatea unei societăți comerciale pe fondul unei crize familiale este cât se poate de nefirească. Însă cum altfel poate fi catalogat comportamentul uman caracterizat de emoții care obstrucționează rațiunea în majoritatea situațiilor de criză?! Arhetipul femeilor care s-au prezentat în fața regelui Solomon pentru a decide al cui este copilul nu confirmă decât continuitatea lipsei rațiunii în împrejurările dramatice pe care ființa umană inevitabil le întâlnește pe parcursul vieții. „(26) *Atunci femeia al căreia era copilul cel viu a zis către rege – că-i sărise inima pentru copilul ei –: «Vai mie, doamne! Dați-i ei pruncul, numai să nu îl omorâți!» Dar cealaltă a zis: «Să nu fie nici al meu, nici al ei; împărțiți-l!»*”⁵.

⁵ 3 Regi, cap. 3, vers. 26.

În războiul ivit cu ocazia divorțului și a lichidării regimului matrimonial, dorința de a provoca suferință sau de a crea prejudiciu celuilalt (fost) soț nu cunoaște limite de multe ori. Societatea înființată și, eventual, controlată de către celălalt soț devine o țintă predilectă a unui atac juridic și, ca un veritabil ecou al femeii al cărei copil a murit peste noapte, devine un obiectiv asumat chiar distrugerea persoanei juridice: „*Să nu fie nici al meu, nici al ei; împărțiți-l!*”. Scopul poate fi acela de a obține un avantaj în contextul unei negocieri de ansamblu care să includă și alte drepturi patrimoniale sau personal-nepatrimoniale rezolvabile în contextul divorțului, dar demersul poate fi, pur și simplu, consecința unor sentimente meschine sau vindicative.

Se pune totuși întrebarea dacă poate fi eficient un asemenea atentat la existența unei persoane juridice, la existența unui subiect de drept participant la circuitul civil în nume propriu. Chiar dacă s-ar putea constata că înființarea acestui subiect de drept s-a făcut cu nesocotirea unei dispoziții legale care impunea și consimțământului celuilalt soț decât cel care a înființat societatea comercială și care a devenit, după caz, asociat sau acționar, interesul individual al soțului vătămat va intra de îndată în concurs cu interesul stabilității circuitului civil.

Pentru a verifica în ce măsură ar putea avea succes un astfel de demers distructiv al unuia dintre soți, se impune a cerceta (1) inventarul normelor de dreptul familiei care impun necesitatea consimțământului exprimat de către soțul care nu participă la înființarea societății comerciale pentru perfectarea valabilă a actului translativ de drepturi asupra unui bun adus ca aport; (2) dacă lipsa consimțământului unui soț reprezintă și o cauză de nulitate a contractului de societate sau a actului de subscriere sau vărsare a aportului și (3) în ce măsură poate fi dispusă anularea unei societăți comerciale în cazul în care lipsa consimțământul soțului care nu participă la înființarea societății comerciale poate fi considerată drept o cauză de nulitate a actului constitutiv.

2.2. Cazurile de nulitate a actului prin care este aportat un bun în timpul regimului matrimonial al soților sub sancțiunea nulității prevăzute pentru lipsa consimțământului celuilalt soț

Bunurile care pot face obiectul unui aport la înființarea unei societăți comerciale pot fi, din perspectiva normelor de dreptul familiei, proprietatea exclusivă a unuia dintre soți (în cazul tuturor regimurilor matrimoniale) și, în situația regimurilor matrimoniale de comunitate, acestea pot fi și bunuri comune ale soților.

Situația aportului la înființarea unei societăți comerciale constând în bunuri care au natura juridică a unor **bunuri comune** ale soților este expres soluționată de către legiuitor în cuprinsul art. 349 alin. (1) C. civ. Este adevărat că prima frază a normei invocate prevede în mod expres aplicabilitatea sancțiunii prevăzute de către art. 347 C. civ., adică sancțiunea nulității relative, pentru ca frază finală a art. 349 alin. (1) C. civ. să excludă cu totul sancțiunea nulității în cazul societăților comerciale ale căror acțiuni sunt tranzacționate pe o piață reglementată.

În ceea ce privește sancțiunea expres reglementată în dispozițiile art. 349 alin. (1) fraza I C. civ., credem că trimiterea se face la art. 347 C. civ. în ansamblul său, și nu doar la alin. (1) al acestei din urmă norme. Cu alte cuvinte, se întvede existența unei a doua ipoteze în care utilizarea, cu titlu de aport, a unor bunuri comune ale soților nu ar putea fi sancționată cu nulitate relativă, respectiv în ipoteza prevăzută de art. 347 alin. (2) C. civ. coroborat cu art. 345 alin. (4) C. civ., și anume când un terț de bună-credință a dobândit drepturi asupra titlurilor de valoare. În această ipoteză, legiuitorul a tranșat, în favoarea terților de bună-credință, concursul între interesul acestora și interesul soțului de a obține anularea actului de aport încheiat fără consimțământul său, în sensul că terții de bună-credință sunt apărați împotriva unei eventuale acțiuni în anularea actului translativ de drepturi, iar soțul păgubit are acces exclusiv la o acțiune în despăgubiri împotriva celuilalt soț.

În legătură cu această situație, câteva precizări considerăm că sunt necesare. Față de particularitățile modului de dobândire a personalității juridice, s-ar putea susține că, în cazul în care aportul are loc printr-un act anterior dobândirii personalității juridice, ceea ce reprezintă însăși regula, persoana juridică ar urma să fie considerată întotdeauna un terț de bună-credință. Nu credem că această teză este una corectă. În marja instituției capacității de folosință anticipate a persoanei juridice de drept privat, art. 205 alin. (4) fraza finală C. civ. arată în mod expres faptul că „[a]ctele astfel preluate sunt considerate a fi ale persoanei juridice încă de la data încheierii lor și produc efecte juridice depline”.

În consecință, reaua sau buna-credință a persoanei juridice care dobândește în patrimoniu un bun comun al soților în baza unui aport neautorizat de ambii soți se va aprecia în persoana fondatorilor, asociaților, reprezentanților sau a oricăror alte persoane care au lucrat în numele societății comerciale în curs de înființare. Prevederile art. 205 alin. (4) fraza I C. civ. stabilesc răspunderea solidară și nelimitată a tuturor acestor persoane în raporturile cu terții pentru actele juridice încheiate în contul societății în curs de înființare, în vreme ce fraza finală a aceluiași alineat transferă consecințele juridice direct către persoana juridică însăși.

În concret, apreciem că societatea comercială trebuie considerată terț de rea-credință în înțelesul art. 347 alin. (2) C. civ. și art. 345 alin. (4) C. civ. Avem în vedere faptul că, în toate aceste cazuri, soțul care realizează aportul constând în bunuri comune are cel puțin una dintre calitățile enumerate de art. 205 alin. (4) C. civ., respectiv de fondator, asociat și/sau reprezentant. Reaua-credință a acestuia se transferă societății înseși și produce efecte împotriva acesteia chiar de la data încheierii actului. După cum se arată în doctrina de specialitate⁶, este suficient ca terțul dobânditor să fi cunoscut sau cel puțin să fi putut cunoaște natura de bun comun a bunului aportat. Or, în condițiile în care unul dintre soți este fondator, asociat și, eventual, chiar și reprezentant al societății în curs de

---

⁶ M. AVRAM, *Drept civil. Familia* (ed. a 3-a, revizuită și adăugită, București: Hamangiu, 2022), p. 702; C. NICOLESCU, *Dreptul familiei* (ed. a 2-a, București: Solomon, 2023), pp. 331-332.

înființare, însăși societatea este prezumată că ar fi putut cunoaște natura de bun comun a aportului.

Pentru aceste motive credem că, deși textul art. 349 alin. (1) C. civ. trimite la art. 347 C. civ. în ansamblul său, pentru ipoteza aducerii ca aport a unui bun comun la constituirea unei societăți comerciale, nu poate fi imaginată blocarea dreptului de acces la acțiunea în anularea actului de aport în temeiul art. 347 alin. (2) și al art. 345 alin. (4) C. civ.

În consecință, aducerea ca aport la înființarea unei societăți comerciale a unor bunuri comune ale soților (indiferent de natura acestora de bunuri mobile sau imobile) se sancționează cu nulitatea relativă a actului de aport, dacă acest act este încheiat fără acordul celuilalt soț, cu excepția cazului în care soțul fondator dobândește, în schimbul aportului, acțiuni tranzacționate pe o piață reglementată.

Folosirea unor **bunuri proprii sau proprietate exclusivă a soțului care devine asociat sau acționar** cu titlu de aport la înființarea unei societăți comerciale poate părea lipsită de controverse, deopotrivă în cadrul regimurilor de comunitate (a se vedea dispozițiile art. 342 C. civ.) și în cadrul regimurilor de separație de bunuri [a se vedea dispozițiile art. 360 alin. (1) C. civ.].

Cu toate acestea, credem că pot surveni controverse în cazul în care bunurile aportate sunt locuința familiei⁷ și/sau bunurile care decorează sau mobilează locuința familiei (art. 322 C. civ.). Astfel, soțul, chiar proprietar exclusiv al bunurilor care au natura juridică de locuință a familiei sau, după caz, al bunurilor care mobilează sau decorează locuința familiei, nu poate dispune de acestea cu titlu de aport la înființarea unei societăți comerciale fără consimțământul scris al celuilalt soț. Prevederile art. 322 alin. (5) și (6) C. civ. nu permit totuși accesul la acțiunea în anularea actului de aport în absența notării în cartea funciară a locuinței familiei, cu excepția cazului în care terțul dobânditor a cunoscut, pe orice altă cale, natura de locuință a familiei.

Pentru motivele expuse deja, credem că, și în această ipoteză, societatea înființată de către unul dintre soți, în calitate de terț dobânditor, nu va putea invoca buna-credință, opunându-se mecanismul instituit prin prevederile art. 205 alin. (4) C. civ. Societatea care a preluat actul translativ de drepturi de la soțul care a adus ca aport la înființarea unei societăți comerciale însăși locuința familiei sau bunuri care decorau și mobilau locuința familiei este prezumată că a cunoscut această natură juridică a bunurilor și este expusă riscului anulării actului de aport în condițiile și termenul de prescripție de un an reglementate de art. 322 alin. (4) C. civ.

În fine, folosirea, cu titlu de aport la înființarea unei societăți comerciale, a unor **bunuri proprii sau proprietate exclusivă a celuilalt soț decât cel care devine asociat sau acționar** conduce la soluții diferite în ceea ce privește dreptul de acces la o acțiune în anularea actului de aport în funcție de regimul matrimonial secundar aplicabil soților.

⁷ A.-R. TOGAN, „Locuința de familie – sau ce se înțelege în Codul civil prin familiarul termen «acasă». Cadru legal, probleme practice, publicitate”, (2020) 2 *Revista de Dreptul Familiei* 287, pp. 287-307.